

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDRUŽENJA

VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE S.H.S.

OBLASTNEGA ODBORA ZA LJUBLJANSKO IN MARIBORSKO OBLAST V LJUBLJANI

List izhaja 1. in 15. v mesecu. — Posamezna številka 1 Din. Naročnina mesečno 2 Din. — Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica.

Naše „Udruženje“, to je trdnjava vojnih žrtev.

Čim dalje se odmika čas od dobe svetovne vojne, tembolj smo jim mi, invalidi, vojne vdove in sirote odveč. Najrajši bi imeli, če bi naš sploh ne bilo, če bi se z bojišč sploh vrnili samo naša imena. Vkljali bi jih morda tu ali tam v kakšno spominsko ploščo, postavili bi nam morda kje kak spomenik, in stvar bi bila opravljena. Brez velikih stroškov, neprijetnih in sitnosti. Tako pa smo se vrnili, zlomljeni in pohabljeni, revni in goli ter smo jim kakor slaba vest na očeh.

Koliko časa samo je trebalo, da se je izdal invalidski zakon? ... Kaj vse se je pred to izdajo godilo. Bile so razne komisije, med njimi komisija vseh komisij, specialna komisija, ki je zahtevala dokumente, da smo res invalidi. Črno na belem in s štambiljko in podpisom je moralo biti zabeleženo, da smo bili ranjeni s kroglo, šrapnelom, bajonetom, strupenim plinom ali tuberkulozo. Če tega ni bilo, tistega papirja s štambiljko in podpisom, ali vsaj živih prič, pa sta lahko manjkali obe nogi in obe roki, oči in pljuča, za invalida se ni spoznal. Smatral se je kot neverodostojna figura, ki simulira vojnega invalida. In tako se je pri tej rigorozni konstataciji dogodilo, da so bili odklonjeni kot vojni invalidi ljudje, ki so okusili vso bedo vojne, bojov, ujetništva in bolnišnice, a tisti, ki so se pohabili doma, ne na vojni, po naključju — so celo slučajni, ko je bil vzrok pijanost na vlakcu, tramvaju — so verodostojni vojni invalidi. Dokazali so s papirji in štambiljki, da so. Imeli so možnost, da so te papirje dobili — h koncu vojne in pri prevratu to ni bilo težko, kdor je to le nekoliko razumel in predvidel. Resnični invalid o tem in tako daleč ni imel časa študirati, saj je bil svest, da to vsak zna in vsak prizna.

In v začetku so tudi priznavali. Ali kolikor bolj smo se oddaljevali od vojne dobe, toliko manj verodostojnost je bilo, dokler se ni že imenovana specialna komisija pojavila in zahtevala papirnatih dokumente. Saj tako je menda mislila ona in tisti, ki so jo rodili, saj je morala vendar vsaka krogla, šrapnel, bajonet, bacili tuberkuloze, stru-

peni plini in vsa tista tolpa vojnih pojavov vsakemu potrditi, kaj je naredila na njemu. To zahteva in je običaj moderne dobe dvajsetega stoletja, ko je pismenost že splošno razvita.

Ko je specialna komisija končala svoje delo in je malodane polovica invalidov postala neinvalidov — na papirju namreč, v resnici pa ne — je počasi prišel invalidski zakon. Prišel je, ves krmežljiv in ves invalidski, saj je pretrpel tudi on, siromak, strašne operacije, se ozrl okrog sebe in vprašal bojazljivo, pokašljevajoč:

»Kaj sem vam še zares potreben?«

Vprašanje je bilo kakor vprašanje slabomnega, ali imelo je velik pomen. Ker v resnici že skoraj ni bil več potreben, samo nekaj let naj bi še počakal. In tak, kakor je prišel, res ni bil potreben, ker ni ničesar prinesel. In če je kaj prinesel, je tako skop, da še mnogi in mnogi do danes niso tega deležni. Predvsem še niso vsi prevedeni. Sodišča imajo invalide, ki so s papirjem in pričami dokazali, da so invalidi, prevesti. S 1. aprilom 1926 bi se to moralo že zgoditi. Ali kmalu bo 1. april 1927, pa se še ne bo zgodilo. Počasij delajo sodišča, ali hitreje menda ne gre, ker ni časa in ker razna druga kolesa aparata ne funkcionirajo dovolj točno in hitro. In ko bo odplul 1. april 1927 v večnost, pa se prične novo budžetno leto in tisto povišanje pokojnine (invalidnine), ki bi jo moral dobiti prevedeni invalid s 1. aprilom 1926, bo tudi odplulo v večnost. Ne bo več »aktualno« in »ne kredita« in ne bo se mu zato moglo izplačati.

Ali invalidi, ki vsled odloka specialne komisije niso invalidi ne dobe sploh ničesar. Samo dovolilo se je, da smejo, ako zberejo dokaze, da so invalidi, obnoviti postopanje za nadpregled in dokazitev.

Pri vseh teh napakah, da se tako izrazimo, je slovenski Oblastni odbor in tudi dalmatinski stal na stališču, da se imajo smatrati vsi invalidi, ki jih specialna komisija ne potrudi, kot invalidi in če so organizirani, kot

polnopravni člani. »Udruženje« se ima boriti za nje in jim stati ob strani.

To svoje stališče so slovenski in dalmatinski invalidi zastopali tudi na cetinjskem kongresu z vso odločnostjo, a so ostali v manjšini. Posledica tega je bila, da je »Udruženje« v Dalmaciji čez noč prenehalo, ker tam skoro vsi invalidi ne morejo s papirji dokazati, da so bili v vojni. To je bila velika napaka cetinjskega kongresa.

Zanimivo pa je dejstvo, da se te napake radi oprijemljejo razni rovarji in taki elementi, ki jim je invalidska beda samo sredstvo za svoje črne namene. Z veseljem se oprijemljejo sklepa cetinjskega kongresa in ga navažajo, samo da bi škodovali invalidu, ki je invalid, nima pa papirnatih dokumentov in ga je zato specialna komisija zavrgla.

Kakor se vidi iz raznih momentov in vseh časov zgodovine, so se vedno našli največji škodljivci kakega gibanja med prizadetimi samimi. Sovražnik je vedno iz vrst zatiranih izbral svoje pomočnike in jih porabljal v svoj prid. Ker zatirani pač prej verjamejo »svojemu« človeku, posebno če zna nastopati z navidez privlačnimi parolami in na videz primernim izboljševalnim načrtom. Človeška narava pa je sploh taka, da rada pozablja to, kar je bilo, ne priznava že izvršenih uslug in dela in koristi, nega išče in hoče novih ter stremi za tistimi, ki znajo to primerno kazati in obljubljeni.

Zato pa ni čuda, da naša organizacija »Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot« mnogokrat ne more uspeti tako, kakor si je začrtala.

Mi, invalidi, vojne vdove in sirote smo postali odveč vsem, ki so zdravi in srečni, ki imajo denar in jim gre dobro. Zato je vse naše stremenje po izboljšanju našega položaja tako negativno. Saj je vse na delu, da se nas ovira v našem delovanju, saj se najdejo celo med nami samimi, ki za skledo leče prodajajo naše interese.

Vendar, mi invalidi, vojne vdove in sirote, smo že pretrpeli mnogo. Mnogo smo se borili in nismo bili vedno premagani. Tudi se-

LISTEK.

Iv. Vuk:

Skozi okno vlaka ...

(Mimobežni vtisi in epizode z mojega potovanja.)

(Dalje.)

Gospa Marija se je nagnila k meni.
»Ali se vam dopade?«
Skomizgnil sem z ramo.
»Kakor se vzame«, odvrnem. »Le poglejte obraze domačinov. Od ganutja in radosti jim sijajo.«
»Kaj je na tem lepega? ... To je deklamacija z primitivno godbo.«
Guslar je končal. Ploskali so mu dolgo in navdušeno.
Naš novi znanec, tisti, ki je rekel »hudiča«, a ni bil Slovenec, je dejal:
»Vam to petje ne ugaja, vem. Nas pa naravnost elektrizira. To ni petje v pravem pomenu besede, nego to je spomin na čase robstva. Takrat so igrane gusle v narodu velikansko ulogo. Na sejnih, žegnanjih in ob praznikih so berači prepevali ljudstvu na gusle pesmi nekdanje slave. Zgodovino so jim pripovedovali s spremljanjem gusel. Te pesmi so enakovredne grški Ilijadi,

kar priznava celo Goethe in Grimm. — Ko se je začelo osvobodilno gibanje, so v berače preoblečeni glasniki hodili od kraja v kraj in ljudi pripravljali na vstarek. Turški žandarm in ovađuh, ki je pazil na vsako gibanje raje — Srbov, ni pazil na te glasnike — pevce, beraški oblečene. Kaj pojejo se ni zanimal. In ravno v teh pesmih so glasniki pripovedovali vse, kaj se pripravlja, kako se naj oni pripravijo, določal dan in oznanjal vsako novico. Zato so se pa Turki tudi nemalo čudili, ko se je vse, kakor eden ob dogovorjenem času vzdignilo. Niso mogli razumeti, kako so se vstasi mogli obveščati in dvigniti narod. Vidite, to so naredile gusle. In vsled tega so v tolikih časih. Ne boste našli hiše niti v Bosni, kjer bi ne bile gusle doma.«

Pozno, ob eni ponoči smo šli spat. Naš Haznadarovič nas je spremljal. Sedaj sem že vedel, kdo je. Bil je iman, mohamedanski svečenik v diviziji. Poznal je Ljubljančane. Eno leto in pol je živel v Ljubljani in ob prevratu rekviriral za narodno vojsko. Tudi Maribor mu je poznan.

»Zapojmo Dr. J... podoknico«, se oglasi gospa Marija.

Dr. J... namreč ni držal z nami, nego je šel zgodaj spat.

»Zapojmo«, smo rekli in se napotili pred hotel »Mostar«.

Noč je bila tiha, prijazna. Ali temna tako, da smo komaj videli drug drugega.

In naenkrat je planilo v tiho, črnogorsko noč:

»Regiment po cesti gre.«

Zdravko pa je zavriskal:

»Uju... iiii... ip...«

»Pa moj fantič zraven gre.«

»Uju... iiii... ujuiiip...«

Cetinje še kaj takega nikoli ni slišalo. Zato so se odpirala okna in pojavljale so se v njih bele prikazni. Mi pa smo v objestnosti izlili vso svojo pevsko navdušenost v tisto cetinjsko noč...

Po starinah in minljivih veličanstvih brskajoče ljubitelje zanimajo znamenitosti, ki so bile, kakor kraljev dvorec, njegove sobane, slike, pohištvo z umetno rezbarijo... vse zares lepo in zanimivo, dragoceno, umetno... zgodovinsko, cela epoha... orožarna s starinskimi orožjem, s silnimi dolgimi puškami, ki sem jih dosedaj le videl na slikah Albancev... puške iz katerih je streljal kralj Nikita... meč, s katerim je bila odsekana glava Muratu na Kosovem polju — vsaj tako se mi je govorilo —, potem meč, poklon bivšega kjerja Viljema, na katerega rezilu je izpisano — gravirano v gotici vse rodoslovje dinastije Hohenzollerjev... zares občudovanja vredno delo... potem meč, ki ga je dal ruski car. Na njem pa že ni več ročaja z briljanti in redom sv. Ane

daj se nas ne bo zlomilo. Dosegli bomo, da se izvršijo prevedbe še pred 1. aprilom 1927. Z vso odločnostjo bomo delali, da se invalidski zakon izvršuje in da se kmalu izboljša, ne — da se sprejme nov, ki bo odgovarjal našim žrtvam in nekoč danim obljubam.

Invalidi, vojne vdove in sirote, to naj bo delo vsakega posameznika. Vsak posameznik naj kot član »Udruženja« stoji trdno kot skala za razvoj organizacije in zlomi vsakogar in vsakega, ki bi si upal rovariti in škodovati. Naše »Udruženje« to je naša trdnjava.

V obrambo „Udruženja“ in invalidske časti.

P. n. uredništvu »Vojni Invalid«

v Ljubljani

s prošnjo, da objavi v glasilu »Vojni Invalid« sledeči članek:

Že dalje časa čitamo v raznih časopisih o nerednostih pri krajevnem odboru U. V. I. v Ljubljani. Žalostno, da se dobijo tudi v naši sredini ljudje, ki s svojim brezvestnim delovanjem izpodjedajo ugled našemu Udruženju.

Ni naš namen s temi vrsticami dognati v koliko je eden ali drug kriv in kako velika je povzročena škoda, ampak iz raznih člankov smo povzeli, da nekateri ljudje še danes ne pojmujejo ali nečejo pojmovati, kaj je organizacija. Ti ljudje mislijo, da so društvena pravila nekaj papir, katerega si lahko vsak po svoje tolmači, ali če mu kaže, sploh prezre. Naše mnenje, in mislimo, da tudi mnenje večine je, da so pravila naš kašipot, po katerem se moramo brezpogojno ravnati, kajti ona ne izražajo samo volje posameznika, ampak voljo nas vseh, izraženo po naši najvišji inštanci, Zemaljskem kongresu. Ako bi pa to edino pravo pot opustili in začeli prikrojevati in kršiti pravila vsak po svoje, potem vedimo, da se je upeljalo v naše Udruženje razdiralno delo, ki bo obrodilo usodepolno zlo, katerega posledice bodo nosili oni, ki so to kal zasejali. Naše mnenje je to, ako se eden ali drug funkcionar, bodisi krajevnega ali oblastnega odbora ni držal pravil, se mu mora to dokazati in iznesti tam, kjer je naša takozvana vesoljna spoved, t. j. občni zbori. Kvarljivo je pa za nas vse in naše Udruženje, da se po raznih časopisih samo »smatra« o sokrivdi nekaterih funkcionarjev, brez vsakih dokazov. Odkrito povemo, da na tako »smatranje« brez utemeljenih dokazov ne damo nič, in nam to le še bolj utrjuje vero v dotičnega funkcionarja.

Nadalje se v neki »resoluciji« kliče na pomoč vladnega komisarja, ki naj razčisti razmere pri O. O. in izvrši svobodne volitve. Kako si upa peščica članov raznih anketnih in ne vemo še kakšnih odborov, ki jih naša pravila sploh ne predvidevajo, prezreti mnenje nad štirideset krajevnih odborov in nekaiko diktatorično zahtevati vpostavitve vladnega komisarja, nam ni pojmljivo. Ali so gg. pri teh raznih odborih mogoče prevzeli protektorat nad celim našim Udruženjem v Sloveniji? (Mogoče imajo tudi kak poseben fond za vzdrževanje komisarja, in tudi že osebo?) Da bi pa Udruženje kot tako radi gnilih razmer enega krajevnega odbora moralo poklicati na pomoč vladnega komisarja in nositi stroške, ne uvidimo nikake potrebe — in ko bi bilo potreba? — bodo govorili krajevni odbori.

Naloga vladnega komisarja naj bi bila tudi ta, da izvrši svobodne volitve. V tej zadevi zopet jasno vidimo, da gg. okoli teh raz-

nih odborov ne poznajo naših pravil, ker drugače bi tako nesmisel sploh ne zahtevali.

Zahteva se tudi demisijska O. O. Da ti gg. tega niso upravičeni zahtevati — pa niti prositi tega — o tem ni govora. Kajti naš O. O. ne sloni na tako trhli podlagi, kot so razni, kot po dežju zrastle gobe, ustanovljeni odbori, ampak je izvoljen v svobodnih volitvah od naših delegatov, ki so zastopali potom krajevnih odborov tisoče in tisoče naših članov in članic, ter so samo ti upravičeni, ako uvidijo potrebo, da potom sklicanja izvanrednega občnega zbora uvržejo stari odbor.

Glede zahteve o anuliranju izključitve Meznariča in tovarišev pripominjamo, da rešitev tega vprašanja ni stvar raznih »odborov«, ampak kongresa, ki je v smislu od oblasti potrjenih društvenih pravil izrekel obsodbo in je tudi edino kompetenten jih pomilostiti.

H koncu pripomnimo, da smo dobro uvideli namen, ki ga imajo razna »Poslana« po časopisih in to tik pred volitvami v oblastno skupščino s podpisom onih, ki jih do danes nimamo nikjer zabeležene kot delavce našega Udruženja. Kličejo jim pa: Proč s slepomišljenjem in politikom, desno ali levo, zavedajte se, da naše Udruženje ne pozna in ne sme poznati druge politike kakor tudi druge stranke, razven invalidske stanovske organizacije, ker vemo, da smo sinovi in žrtve celokupnega naroda!!

Apeliramo pa na vse one, ki bi se radi udeleževali v našem Udruženju in delali za dobrobit vojnih žrtev brez demagogije, iz čistega idealizma, naj stopijo na plan. Pokažejo naj s svojim vzglednim vedenjem in delom, da so vredni zaupanja Vojnih žrtev!

Demagoštva in praznega natolcevanja je pa naše članstvo sito.

Štambiljka kraj, odbora Celje.

Predsednik: Finžgar s. r. R. Orel s. r. Frelj s. r. Tajnik: Slavko Zorko s. r. Ravnik s. r.

Opomba uredništva: Invalidski javnosti sporočamo, da vsa tista gonja po gotovih dnevnih listih ni nič drugega, nego politično-strankarske metode neinvalidov in izključenih članov »Udruženja«, z njimi pa »Udruženje vojnih invalidov« nima nič skupnega. Mi smo organizacija glasom društvenega invalidskega zakona, a tisti nekaki anketni in pripravljalni odbori in shodi, ki jih organizacija ne skliče, pa nimajo zakonske osnove in edino, kar je, se čudimo politični oblasti, da to dovoljuje. Sicer pa je dandanes mogoč vsak kaos pa tudi ta.

Krajevni odbor celjski, kot najstarejša invalidska organizacija, je spregovorila in obsodila divjanje neodgovornih ljudi, kar je znak, da si invalidi, ki so organizirani, ne puste kar meni nič tebi nič blatiti svoje institucije.

Milje večera ni bil črnogorski. To je opazila tudi gospa Marija, ki mi je rekla:

»Sedaj se mi pa zdi, kakor da sem v Ljubljani.«

»Meni tudi«, sem odvrnil. »Dolg je jezik evropske civilizacije.«

»Čudno, da se ni opraskal ob tem kamenju«, je dodal Matevž.

»O saj se je. Ampak ima kravjo ostrino, zato je vstrajno lizal.«

»Kaj zabavljate«, se je vmešal Zdravko. »Ne vidite, da se pleše kolo?«

»Saj ga tudi v Ljubljani.«

»Ne vidite, da so nekatere garde dame v narodnih nošah?«

To je bil menda res argument, zakaj nismo več zabavljali. Po gospo Marijo je prišel vitek Črnogorec, črni oči. Zasukala sta se po dvorani. Jaz sem pa zagrabil Črnogorko, majhno punčko, ki je prodajala cvetje. Pa še to so mi zamerili. Gospa Marija je pozneje govorila:

»Saj je še Vuk plesal?«

»Aha... Okrog tiste majhne se je sukal.«

Opravičlivi.

To pa le povem, da me je baš »tista majhna« pošteno zafrknila. Med odmorom sem jo namreč vprašal o stvari, ki mi je ves čas padala v oči.

Iz našega življenja.

Med našimi invalidi je veliko revežev brez vsake eksistence. Fizičnega dela ne morejo izvrševati, drugega pa ne dobe. Katerim je bilo mogoče, so se kmalu po prevratu usposobili za kako delo, posebno v obrtih, in sedaj se sami preživljajo.

Mnogi pa tudi tega niso mogli, iskali so si kakih lahkih poklicev, kjer jim ni bilo treba fizičnih zmožnosti in mogoče so jih začasno tudi dobili. Toda njihovo zaposlenje ni nikak strokovni poklic, ako ga izgube, si ne vedo pomagati naprej.

Dosti je pa takih, ki sploh ne morejo dobiti, odkar so invalidi, nobene eksistence. Državne oskrbe ne dobe, ker pogoj za sprejem v invalidski dom je po zakonu omejen le na take ljudi, ki morajo imeti že nad sto procentov, torej morajo biti že v najhujšem štadiju.

Ako nima predpisane mere poškodb, ne more nikamor. A vendar imamo toliko eksistenc, ki imajo voljo in si prizadevajo k primernemu življenju, pa ne uživajo nobene zaščite. Invalidski zakon pa jim tudi ničesar ne nudi.

Kar oglejmo si takega invalida, in teh je mnogo. On je na primer brez roke. Na kmetih ne more delati, za obrt tudi ni. Če ima doma svoje, ga gledajo z žalostjo po strani kot neko nadlogo. Invalidnine dobiva po 120 dinarjev na mesec. Če gre prosit podpore, je ne dobi nikjer. Pa se obrne do kakega privatnega podjetja za lahko službo in mu odgovore, da imajo še zdravih preveč. Ako zaprosi za državno službo, je odklonjen, ker nima enakih pogojev. Beračiti ne sme, sicer je zaprt in ob vse invalidske pravice. Zaproši za sprejem v invalidski dom, ni sprejet.

Takih revežev imamo zelo mnogo, ki tavajo okoli brez vsakih sredstev. Naša zaščita po invalidskem zakonu je preskromna, da bi pomagala takim revežem. Ako bi imeli zaščito in potrebne olajšave, bi mnogim takim lahko pomagali.

V drugih državah, na primer v Nemčiji imajo v tem pogledu jako smotrene predpise. Tamošnje zakonodajstvo polaga največjo važnost na zaposlitev invalidov.

V splošnem pa so invalidi, v kolikor se je treba ozirati na njihovo oskrbo poleg pripadajoče jim redne pokojnine, pod okriljem takozvanih okrajnih preskrbovalnih odborov.

Preskrbovalni odbor mora natančno pretehtati zmožnost in razmere invalida in mu nuditi vse potrebno za dosego usposobljenja in zaposlitve, če pa ni za nobeno rabo, pa potrebno nego in oskrbo.

In zelo uspešne predpise imajo za nastavljanje invalidov po raznih službah.

Pri nas pa invalid ne uživa nobene olajšave in prednosti v privatnih podjetjih niti ne v državnih.

Enakih pogojev nima, zato ga nihče noče. In med tem, ko si ne more nič zaslužiti, ko je siromak brez sredstev, nima nobene gmotne pomoči.

Naši invalidi se starajo, beda in skrb jih tare tako, da hirajo in hirajo, poleg skromne pokojninice ne uživajo nobene druge zaščite, tako da se jih vedno več pojavlja na položaju beračev.

Temu bi bilo treba napraviti vendar nekolikoboljšanja. Minister za socialno politiko je že pripravljaval pravilnik za zaposlovanje vojnih žrtev, pa je stvar kar utihnila in pravilnik ne more zagledati belega dne.

Na desno stran dvorane so se vsedla namreč mlada dekleta, na levo pa »garde dame«, vse po večini v narodnih nošah. Moškega pa nisem videl nobenega, da bi prisedel če se že ni upal k dekletu, pa bi si vsaj h garde dami. Samo mi Slovenci smo se vsedli med ženske. Ni čuda, da sem jo vprašal o tem, če ni to morda tak običaj, da se ne osmešimo.

Ona pa, navihanka, se nasmeje, nato pa reče prav resno, malodane užaljeno:

»Kaj si pa vendar predstavljate o nas?... Saj še nismo v Albaniji...«

»Oprostite, potem se vas pa vaši moški boje.«

»Zakaj?«

»Zato, ker si nobeden ne upa sesti med vas, nego stoje tam zadaj, kakor grešniki.«

»Ker ni prostora. Ali ne vidite, da nimajo kam sesti?... Kavalirji, odstopajo damam prostore...«

»Tak, to imaš sedaj.«

V zadregi nisem vedel, kaj bi. Na srečo je godba zaigrala, pari so se poiskali in zaplesali. Tudi po »mojso« je prišel eden. Ko je vstala, se mi je še pomenljivo nasmehnila, kakor da hoče reči:

»No, ali se boji?«

Vrnil sem nasmehljaj.

(Dalje priljudajč.)

— to je kralj Nikita pred odhodom vzela s seboj. Sobe, v katerih so bivala kraljčine, kraljica, kralj, vsa tla en sam mehak tepih... vse to je zanimivo. Ali mene ni zanimalo. Saj je to le vse »bilo«, vse to je ugaslo veličanstvo, minljivost v Moskvi in na Dunaju. A jaz nisem prijatelj minljivosti, jaz ljubim bodočnost... Zato tudi ne bom tega opisoval. Saj itak o vsem tem že pišejo knjige. Pač pa me je zanimal Orlov Krš in pod njim samostan, najzanimivejše poslopje Cetinja! Sezidal ga je Ivan Crnojevič. Leta 1683., 1714. in 1785. so ga sicer Turki razdejali, ali zopet je bil pozidan v istem slogu. Mesto sedanega stolpa je bil prej drugi. Na njegovem vrhu so se natikale glave v boju ubitih Turkov, običaj, ki ga je odpravil Peter II. Samostan je bil nekoč rezidenca vladike in je sedaj grobnica kraljevske rodbine in sedež mitropolita. Višje samostana se dviga pozlačena kupola vidna od daleč, lep spomenik Danila I., pod katerim tudi počiva ta ustanovitelj vladarske hiše Petrović-Njegoš.

V posebnem, nalašč zato postavljenem poslopju je narejena iz peska topografska oblika cele Črne gore z vsemi rekami, globeli, gorami in grebeni, polja, mesti in vasmii...

Zvečer, pred našim odhodom je nam v čast bil ples v »Domu Svobode«, bivšem črnogorskem parlamentu.

Za druge doslužene zdrave vojake je preskrbljeno, oni uživajo certifikatistovske pravice za nadaljne službe, le pohabljeni invalidi, ki je pri vojaki pustil pol življenja, ne uživajo nobene zaščite. Njegove malenkostne pravice, ki mu jih zakon predpisuje, se ne upoštevajo, iskati jih mora daleč v Beogradu, kamor niti ne more.

V spomin na tovariša Krušiča.

Dne 26. januarja t. l. je preminul v ljubljanski splošni bolnici tov. Franjo Krušič. Radi želodca se je moral podvreči težki operaciji, kateri je podlegel. Z njim je legel v grob mož, katerega mora naša organizacija beležiti med najagilnejše sodelavce.

Že takoj v prvih povojnih letih je vstopil v organizacijo, toda ne le kot član, temveč kot njen odbornik in prvobornik. Skrb za vojne žrtve in njihov položaj sta mu narekala dolžnost, da je posvetil vse svoje sile v njihovo obrambo. Skozi in skozi težka borba je zahtevala marsikaj mučnega. In tov. Krušič je stopal vedno neustrašeno na plan, vedno vedre volje, videč pred seboj zmago invalidske pravice stvari. Za invalide je šel v nevarno borbo, ki mu je celo dostokrat škodila, ali on se ni oziral niti na svoj dobrobit, temveč je šel neustrašeno naprej in bodril pri tem druge tovariše.

Obhodil je vse postojanke naše organizacije, postal je med tovariši in tovarišicami splošno znan kot nositelj borbene ideje.

V vseh težkih momentih, ki jih je imela trnjeva pot za naš invalidski zakon, je sodeloval, udeleževal se pri največjih borbenih akcijah in nehvaležnih intervencijah.

Poleg še nekaterih tovarišev, kateri so se stalno podajali v Beograd, je postal znan kot voditelj vojnih žrtev Slovenije, ki so se trudili uveljavljati na merodajnem mestu njihove zahteve. Njegova stroga, nepopustljiva narava ni odnehala, energično je znal poprijeti in mnogokrat uspel.

Ko se je ustvarjalo združenje, je bil med tistimi, ki so si s pošteno jugoslovensko idejo pridobili upravičen naslov ustanoviteljev edinstvene organizacije.

Videl je v tem velik napredek in mnogokrat se je pokazalo, da so bile njegove misli pravilne in koristne.

V vsej svoji obrambi skupno s tovariši za našo stvar je naletel na hude udarce, katere je moral čutiti na lastni koži, toda zavest, da je bilo vse to v prid invalidske pravde, ga je tolažila, da je lahko vse pretrpel, v nadi na boljše bodočnost.

Politične beležke.

Demisija vlade. V petek popoldne je ministrski predsednik Uzunović podal ostavko celokupnega kabineta. Kralj je demisijo sprejel. Zvečer je bil klican v dvor predsednik parlamenta Marko Trifković, s katerim je kralj konferiral poldruge uro. Kralj se je odločil, da skliče načelnike poedinih parlamentarnih strank na konzultiranje.

Davki bodo neznatno znižani. Minister financ je podal ekspozice o državnih dohodkih. Med drugimi je tudi izjavil, da se bo znižala cena soli za pol dinarja za kilogram, trošarina na riž, surogat kave in karbid pa se povsem ukine. Da bi se ustvarili čim boljši pogoji za štedenje, se popolnoma ukinejo davki na obresti od hranilnih vlog. V Bosni se ukine 7 % doklada na tobak. Kar se tiče zaostalih davkov, se bo zaostanek plačal, ako je skupni dolg večji od enoletne davčne obveznosti, v 4 letih, ako znaša tri četrtine, v 3 letih, ako je večji od polovice, v 2 letih, ako je večji od četrtine, v enem letu. Ako znaša zaostanek četrtino ali manj, potem se lahko obavi eksekucija. Obresti za zakasnela vplačila se ne bodo izterjavale pred 1. januarjem 1927. Za dolži znesek se bodo mesto denarja prejemale tudi priznanice, ki se glase na 20 % vsake krone, zadržane o priliki žigosanja kronskih bankovcev, ki jih je v obtoku za 320 milijonov dinarjev.

Od neposrednih davkov se zmanjša invalidski za 2 milijona 400 tisoč dinarjev, izredna 5 % in 30 % doklada se zniža za 3 milijone, komorska doklada za 1 milijon 200 tisoč, davki na doklade od kapitala se zmanjšajo za 490 tisoč dinarjev.

V Sloveniji se zmanjša osebna doklada od 300 tisoč na 10 tisoč. Splošna doklada in dohodarina od 348 tisoč na 12 tisoč.

Situacija v parlamentarnih krogih. Parlamentarni krogi se sedaj najbolj zanimajo za debato v finančnem odboru, kjer so z vsemi silami delali na to, da se ta proračun čim prej dokonča. Isto tako se dela na to, da se napravijo v proračunu čim večji prihranki in da se

Ali bi ne bilo bolje za vse, ako bi po enotnem zakonodajstvu prevzele zaščito invalidov oblastne samouprave?

Nekaj bo treba zboljšati, ker naše vprašanje je vedno slabše in ljudje so vedno v obupnejšem stanju.

Pri vsem tem mu je bilo resno misliti na svoj vsakdanji kruh in ko se je pričnela zanj tudi malo zadovoljnejša eksistenčna doba s tem, da je dobil novo službo, mu ni bilo dano dolgo uživati boljšega življenja.

Zadnje leto se je aktivnemu sodelovanju v združenju odtegnil s tem, da je pustil mesto odbornika in pisarnovodje pri Oblastnem odboru. Njegov temperament je bil pri nekaterih nepojmljiv, on ni mogel prenašati nobenih ugovorov, zato je pa čisto neupravičeno domneval, da je naletel celo na osebne nasprotnike okoli sebe, katerim se hoče ogniti, vendar se je pa v tem motil.

Da mu gre v združenju veliko zaslug, ve vsak naš član ali članica, saj je bil v tem oziru splošno znana osebnost in s hvaležnostjo se ga moramo spominjati, ker on je pokazal vso voljo in smisel za organizacijo in našo stvar. Z notranjo tugo se spominja vsak njegove prezdognje smrti. Bolezen, kaj vojnega trpljenja, katero je moral pri vstrajnem delovanju na znotraj prenašati, na zunaj pa kljub temu čil in dobre volje, mu je zadala nepričakovano smrt. Vedno do zadnjega vnet za invalidsko vprašanje se je moral še mlad ločiti trajno od nas, dasi ga volja do vsega, kar bi mogel storiti invalidom, ni nikdar zapustila.

Zato pa ga tudi mi ne bomo nikdar pozabili in ostal bo tudi še po smrti častno zapisan v zgodovini našega združenja. Drug za drugim smo se poslavljali od njega na mrtvaškem odru, v petek 28. jan. t. l. pa smo ga v častnem številu spremili k večnemu počitku. V dolgem snrevidu smo šli zadnjikrat z njim do Dunajske ceste in pri pokopališču sv. Krištofa ga je odvedel mrtvaški avto izpred rosnih oči v daljavo, v njegov rojstni kraj Mengeš.

Tam sta se poleg velike udeležbe domačinov ob grobu poslovila od njega z lepimi govori tov. Tomc v imenu Oblastnega odbora, tov. dr. Turk pa v svojem imenu.

Želeč mu, naj v miru počiva v domači zemlji, kličemo »Slava njegovemu spominu!«

začne z ukinitvijo davkov v krajih, ki so znani kot pasivni.

Politični krogi razpravljajo o tem, kako definitivno stališče naj zavzamejo glede prihodnjih sej narodne skupščine. V prvi vrsti bo prišel v pretres zakon o vrhovni upravi in o izenačenju davkov. Nato bi se začelo z agrarnim zakonom, v prvi vrsti z otrim za Dalmacijo. Skupščina bi ostala zbrana do julija, na kar bi šla na poletni odmor.

Vsi visokošolci Jugoslavije stopajo v stavko. Vršila se je v Zagrebu seja vseh dijakov univerze. Po govorih več govornikov je bila sprejeta ostra resolucija, v kateri se obsoja sklep finančnega odbora o stažistih in o tem, da študentom odvzamejo štipendije. Sklenjena je bila generalna stavka vseh študentov.

Seja Narodne skupščine. 26. januarja je bila seja Narodne skupščine. Na seji so bile volitve v odbore za pretres zakonskih načrtov o osnovnem ter srednjem šolstvu ter o tolmačenju § 108. invalidskega zakona. V vsak odbor je bilo izvoljenih 21 poslancev. (Precej odborov bo treba, če bo za tolmačenje vsakega člana invalidskega zakona potreben poseben odbor. Op. ured.)

Mussolini preganja italijanske katoliške politike. Dosedaj je, kakor govore poročila, deportiranih nič manj kot petsto članov italijanske ljudske stranke. Med njimi je tudi 37 duhovnikov. Fašisti so napadli in pretepli številne duhovnike in redovnike.

Italijanska vlada je dovolila le fašistovske mladinske organizacije, vsled česar je papež odredil razpust italijanskih katoliških skautskih organizacij. Na Primorskem in v Istri se naravnost brutalno postopa s slovenskimi in hrvaškimi otroki.

Italijani reorganizirajo albansko vojsko. Albanski državni proračun znaša 12 milijonov zlatih frankov. Od teh odpade 5 milijonov na odplačilo dolga Italiji. Albanska vojska bo zato organizirana po sistemu plemenske milice, kakršna je bila v Črni gori pred balkansko vojno. Od časa do časa bo milica pozvana na vaje in bi tako izostali veliki stroški stalne vojske.

Naše gibanje.

Pojasnilo. Z ozirom na različne članke, ki so bili objavljeni v zadnjem času glede razmer v invalidski organizaciji v Ljubljani, izjavlja podpisani bivši anketni odbor U. V. I., ki je bil izvoljen na zadnjem izrednem občnem zboru, da nima s to časopisno polemiko nikakih stikov ter se seveda podpisani z vsebino teh dopisov tudi ne strinjamo in odklanjamo vsako odgovornost. Anketni odbor ni sklical shoda, temveč le sestanek in tudi ni predlagal nikakih resolucij. Za vse delo od 16. januarja t. l. dalje je odgovoren edinole nekak desetčlanski odbor, ki pa po našem mnenju nima za obstoj nobene pravne podlage, posebno ker sestoji tudi iz društvenih izobčencev ter baje celo tudi inozemcev. Podpisani bivši anketni odbor nima s tem desetčlanskim odborom nobene zveze. Redno izvoljeni anketni odbor je svoje funkcije tudi že odložil. — **Christof Hinko** l. r. **Tavčar Ciril** l. r. **Vinko Hrovat** l. r. **Zvonimir Satler** l. r.

Na odlazu iz Slovenačke. Odlazeči iz lječilišta Golnik, gdje sam proboravio pet mjeseci na lječenju, zadržao sam se jedan dan u lijepoj našoj pitomoi Ljubljani, da u srcu Slovenije proživim još nekoliko ugodnih časova. U augustu mjesecu, kad sam došao na Golnik, napisao sam u našem centralnom glašlju, beogradskom »Ratnom Invalidu« opširniji članak o Golniku naglasivši, da dolazim u bratsku Sloveniju, da u njenoj sredini proživim dulje vremena i steknem ponovno snage u zdravilišću Golnik, koja mi je potrebna u daljnjoj životnoj borbi za opstanak. I nakon petmesečnog lječenja odlazim oporavljen iz Slovenije, da na prolazu kroz Ljubljanu u »Vojnom Invalidu« kažem zbogom slovenačkoj braći i drugovima.

Zdravilišće Golnik sa svojim položajem i romantičnom okolinom jeste naše najbolje lječilište u državi.

Opkoljeno samim šumama jelama pruža izvrsno oporavljanje bolesnicima, koji boluju od te strašne pošasti po čovječanstvo — tuberkuloze, da skoro svi od njih odlaze sa Golnika dobro oporavljeni i izvrsno raspoloženi za daljnji život.

Dolaze deprimirani, skršeni sa crnim pogledima u budućnost, da fizički ojačaju, a psihički da se razvedre i zauzmu svoj prvašnji položaj u progresu bivstvovanja. Golnik je sanatorij discipline, sanatorij istinskog, potpunog lječenja.

Pod upravom, odnosno ravnanjem šef-zdravnika g. dra. Roberta Neubauera podigao se do uzornog lječilišta, u kome se danas liječe bolesnici iz sviju krajeva naše otadžbine i odlaze vrlo zadovoljni, što se tiče načina liječenja i savjesne liječničke pažnje, koju tamo imaju.

Lječilište se još uređuje i gradi se jedna velika ležalionica, a izgleda, da će se proširiti, jer su kupljeni veći kompleksi zemljišta, gdje će se podići ostali objekti lječilišta.

Odlazim iz Slovenije sa najboljim impresijama, oporavljen, te ovim putem našeg staleškog glasila dajem odušak mojoj veselosti, što sam u slovenačkom dijelu naše otadžbine dobio svježeg poleta i snage, koja mi je potrebna u nastavku mog rada.

Toliko na brzu ruku, da u nekim zagrebačkim i beogradskim dnevnicima doskoro dadem opširniji prikaz moje impresije iz Slovenačke.

Ljubljana, 18. januara 1927.

Đuka Županić, bivši urednik zagrebačkog, beogradskog i splitskog »Ratnog Invalida«.

Obćni zbor na Jesenicah. Ob 9.45 otvori predsednik Novak osmi redni obćni zbor, konstatira sklepčnost ter preide takoj na dnevni red. Za predsednika obćnega zbora je predlagan delegat tovariš Štefe, katerega navzoći soglasno izvolijo in nakar on tudi izvolitev sprejme. Nato pozdravi zborovalce ter poda besedo Novaku, da poda poročilo predsedstva.

Novak se predvsem spomni med letom umrlih članov, to je Robavs Ignacija, Slivnik Štefana in vdove Smolej Marjane. Navzoći se v znak sožalja dvignejo raz sedežev. Nato slika razne težkoče, ki jih je imela organizacija med letom, težave s prevedbo itd.

Sledi poročilo tajnika, ki prečita zapisnika rednega in izrednega obćnega zbora, pove koliko sej je imela podružnica, koliko je bilo odposlanih vlog, dospelih dopisov itd.

Blagajnik poda blagajniško poročilo, ravno tako preglednika, kakor tudi predsednik nadzornega odbora. Vsi ti trije izjavijo, da so blagajno vedno našli v najlepšem redu.

Predno se preide na sedmo točko dnevnega reda, t. j. absolutorij, predlaga delegat Štefe, da se radi korektnega in vestnega delovanja v preteklem letu 1926. podeli odboru absolutorij s pohvalo. Ta predlog navzoči soglasno sprejmejo, stari odbor pa se jim zahvali.

Nato odredi predsednik desetminutni odmor, da se članstvo domeni glede volitve novega odbora.

Sklene se, da se voli predlagano listo, in sicer: Novak Rudolf, Zevnik Franc, Vodišek Jože, Ravnik Miha, Golob Janko, Sablatnik Jože, Slabe Luka, Hlade Franc, Stana Janko, Pukšič Alojzij, Kovač Ivan, Malej Vinko in Šušteršič Jože.

Izvoljeni izvolitev sprejmejo.

Pri točki 9. dnevnega reda delegat in predsednik O. O. tovariš Štefe poda obširno poročilo tičeče se vseh tekočih pereh vprašanj.

Med drugim omenja tudi, da se tudi v Sloveniji nahajajo elementi, kateri štemijo za tem, da bi se organizacija razbila, oziroma razcepila, katerim je le za osebnost, nikakor pa ne za stvar. Poroča tudi, ker je članstvo radovedno, kako stoji zadeva s poneverbo pri ljubljanskem krajevnem odboru. Nadalje pove, da je Slovenija v organizatoričnem oziru na prvem mestu, da je n. pr. na Hrvatskem mnogo slabše itd. Potem poroča o zadrukah, katerih je devet in od katerih nekatere prav dobro uspevajo.

Za obširno poročilo je bilo članstvo delegatu hvaležno, kajti marsikomu je bilo marsikaj jasno, kar dosedaj ni vedel.

Nato se določi, da bo vsako prvo in tretjo nedeljo v mesecu od osme do desete ure poslovanje v prostorih brezalkoholne kavarne g. Torkarjeve na Savi. Članstvo naj se tega točno drži.

Poverjenikom za Mojstrano se izvoli začasno Kosmač Jože.

Ker je dnevni red občnega zbora s tem izčrpan, zaključí predsednik istega ob. pol 1. uri.

Razdeljene podpore v Mariboru. Udruženje vojnih invalidov v Mariboru je v času od 1. oktobra do 31. decembra 1926 ponovno oddarilo nekaj svojih najrevnejših članov z denarnimi podporami, in sicer so prejeli po odobrenju Oblastnega odbora v Ljubljani:

Marinšek Anton, Dobrenje 200 Din, Kaučič Marija, Ruše 150 Din, Kosmač Eliza, Ruše 150 Din, Šeruga Ana, Šent Ilj 150 Din, Metelko Franc, Sv. Lovrenc na Poh. 100 Din, Kugler Jurij, Maribor 100 Din, Beta Becker, Krčevina 100 Din, Sternad Franjo, Fram 150 Din, Gutnik Josip, Maribor 100 Din, Brunčič Alojzij, Maribor 100 Din, Kranjc Ivan, Maribor 100 Din, Planinc Ernest, Maribor 75 Din, Hojnik Terezija, Slivnica 50 Din, Senekovič Julijana, Maribor 50 Din, Partlič Ivana, Hoče 50 Din, Purg Ivana, Maribor 50 Din, Pernat Jera, Maribor 50 Din, Žizek Marija, Maribor 50 Din, Šmigoč Marija, Lajtersberg 50 Din, Čirič Ana, Maribor 50 Din, Rozalija Knezer, Maribor 75 Din, Razen tega sta prejela Planinc Ernest in Senekovič Julijana obleko in perilo.

Skupno je bilo na denarnih podporah izplačano od 1. januarja do 31. decembra 1926 8960 Din. K temu prispevku je prispeval Oblastni odbor v Ljubljani 4950 Din iz razdelitve podpornega fonda, za kar mu podružnica v Mariboru in njeni član izrekajo srčno hvale s prošnjo za nadaljnjo naklonjenost. Tudi vsem ostalim darovalcem, posebno mariborski občini, ki je prispevala za podpore 4000 Din, spominjajoč se siromaštva in bede invalidskih družin, se tem potom izreka najsrčnejša zahvala. Naj bi ostali naklonjeni še naprej, da bi se blagovolili spomniti bednih.

Pritožba iz Ruš. Neverjetno, toda resnično je, da nazadujemo pri vseh vprašanjih. V tvornici za dušik v Rušah je še dosti tudi drugih invalidov, kojim se slično godi kakor meni. Enajst mesecev čakam že na rešitev svoje pokojninske zadeve. In sicer sem bil 17. februarja 1926 pravilno prijavljen za prevedbo po novem invalidskem zakonu. Dostikrat sem že interveniral, a vedno se me je z upanjem odslovilo, sedaj po preteku 11 mesecev, ko komaj čakam rešitve, sem bil pa obveščten, in sicer dne 12. januarja 1927, da sploh moja zadeva ne spada pod mariborski okraj, da ležijo spisi v Ljubljani. Iz Ljubljane mi je pa sodišče odgovorilo, da mojega akta tudi tam ni. Sedaj naj pa pustim dnevni zaslužek, skrb za ženo in otroke in naj grem okoli iskat svoj

akt. Čudno je res s temi našimi zadevami in kako se ravna z našo stvarjo. — Ivan Čavkin iz Ruš št. 54, vojni invalid 75%.

Opomba: Ker invalidi ne morejo zato trpeti, če so se akti zgubili, naj bi naša sodišča nastavila nove akte na podlagi novih zasljanj in doprinešenih dokumentov.

Krajevni odbor udruženja vojnih invalidov na Vrhniki vabi vse člane in članice na redni občni zbor dne 6. februarja 1927 ob 9. uri dopoldne v gostilni pri Jurci na Vrhniki. Dnevni red: 1. Poročilo upravnega odbora. 2. Absolutorij. 3. Volitev novega odbora. 4. Slučajnosti. Dolžnost vsakega člana in članice je, da pride ob določenem času, da damo za bodoči čas nove temelje naši organizaciji in da se zbere nove in mogoče boljše bojevnike za lastno korist. Zato vsi na občni zbor 6. februarja 1927. Na svidenje!

Krajevni odbor v Trbovljah pozivlja svoje članstvo, naj se odslej v vseh zadevah zglašča pri novo izvoljenem tajniku tov. Ivanu Godcu v Lokah št. 69 (na Polaju), Trbovlje I., ne pa več pri tov. Vozlju.

Za invalidski dom v Trbovljah. Razprodaja srečk Efektne loterije za zgradbo Invalidskega doma v Trbovljah je stopila v obširen razmah ter se čuti, da ima slovensko ljudstvo umevanje in sočustvovanje, pomagati nam zgraditi dom, prvi te vrste v Sloveniji, ki bo v resnici za socialno stvar, oziroma za zavetišče in dobičkanosno ustanovo našim vojnim invalidom, vdovam in sirotam in revežem sploh.

Dnevno dospe veliko število čekovnih nakazil, priporočamo pa cenjenemu občinstvu, da hitro posega po srečkah, da pridemo prej do zrebanja.

Da je naš cilj za omenjeno ustanovo vzoren in v resnici kulturnemu napredku namenjen, nam je porok Konzorcij sam kot tak, ker obstoji iz vseh vrst oseb, v drugi vrsti pa društvena pravila, delo strokovnjakov, ki so bila ravnokar predložena oblasti v pogled in potrdilo.

Umrli je 11. januarja t. l. v Invalidskem domu v Celju 40% vojni invalid in član tukajšnjega krajevnega odbora tov. Poličnik Rok, rodom iz Solčave v Savinjski dolini. Star je bil komaj 33 let ter je podlegel bolezni, katero si je nakopal v bivši vojni. — Blagemu tovarišu ohranimo trajen spomin, sorodnikom pa naše sozlagje!

Invalidi trafikanti in trgovci oglašajte se za razprodajo srečk efektne loterije Invalidske zadruge iz Beograda proti primerni proviziji. Naročila srečk naj se pošiljajo Oblastnemu odboru. Pa tudi naj naše članstvo samo kupuje srečke, ker se na nje dobiva ugodnost po trgovinah, poleg tega pa igra na dobitke. Vsaka srečka stane 30 Din.

Zdravje.

Španska bolezen. Kako se je čuvamo.

Iz zgodovine vemo, da je gripa, ali kakor jo imenuje naše ljudstvo, španska bolezen, razsajala že v 18. stoletju. Zlasti močno pa je razsajala v Evropi leta 1918, ob koncu vojne, ko se je pojavila najprej v Španiji, od česar je dobila svoje sedanje ime. Takrat je po vsej Evropi zahtevala številne smrtne žrtve, dočim je sedaj večinoma lažjega značaja. Kakor se sodi, je sedaj v Evropi več milijonov na španski bolezni obolelih ljudi. K nam je prišla ta kužna bolezen šele zadnje dni, dočim v Angliji, Nemčiji, Čehoslovaški, Italiji in drugod razsaja že dalje časa.

V naslednjem prinašamo v izvlečku navodila za varovanje pred špansko boleznijo, ki smo jih prejeli od higijskega zavoda v Ljubljani.

Gripa je nalezljiva bolezen, ki preplavi od časa do časa cele dežele. Prva tako obsežna epidemija je znana iz leta 1580., ko se je iz Orienta razširila po celi Evropi; v letih 1818. do 1921. je Evropa doživela zadnjo tovrstno poplavo. Takrat se je bolezen pojavila v Španiji, odkoder se je razširila na sosednje dežele pod imenom španska bolezen. Bila je zelo hude narave. Širjenje gripe sledi našim prometnim sredstvom, raznašalec je oboleli človek. Zaradi tega se bolezen tudi najprej pojavlja v večjih središčih, v pristaniščih, oziroma sploh v velikih mestih. Razen velike hitrosti, s katero se bolezen širi, je posebno značilno zadnje dejstvo, da povzroča takoj obojenje celih množic, čemur je vzrok njena velika okužljivost in pa okolnost, da se povzročevalci bolezni raztrosijo v okolico po kašljanju in kihanju bolnikov. Prav posebno pa pripomorejo k čim večjemu razširjenju lahko oboleli, ki se nemoteno kretajo med zdravimi. Razvoj epi-

demije same je nastopen: Med pojavom prvega obolenja do vsestranskega razširjenja potече kakih 14 dni ter doseže v treh tednih višek, v teku nadaljnjih 14 dni preide popolnoma. Cela doba epidemije traja torej, sodeč po sedanjih izkušnjah, šest do osem tednov. Kljub obsežni razširjenosti je odstotek umrljivosti razmeroma majhen.

Vzrok bolezni je infekcija, to je naseljenje povzročevalcev bolezni v naših udih: nosu, grlu, pljučih. Glede povzročitelja samega pa gre do mnenja še narazen. Inkubacija, to je doba, ki preteče od enega do treh dni; med tem časom opazamo včasih predhodne znake, kakor zbitost in nahod, po navadi pa se človeka loti bolezen nenadoma s tresavico, hitrim naraščanjem vročine in močno utrujenostjo. Bolnika muči hud glavobol, v nadaljnjem poteku bolezni se pojavi omotica, bolečine v hrbtu in udih, apetit zgine. K temu se pridruži v mnogih primerih katar dihalnega predora, nahod, vnetje sapnika in bronhijev. Omeniti je, da prične gripa včasih z nenadno globoko nezavestjo, krči ali hipno nastalo omotico. Takim neobičajno pričetim obolenjem sledi navadno lahek in hiter potek. V splošnem pa razločujemo sledeče tipe: 1. Toksična (zastrupljena) oblika z glavobolom, bolečinami v udih, deliriji in bruhanjem. 2. Kataralična oblika z nahodom, vnetjem grla, sapnika, bronhijev, očesnih veznice in z angino. 3. Revmatoidna (kakor pri revmatizmu), pri kateri se pojavljajo v pretežni večini bolečine v udih, mišicah in sklepih. 4. Želodčno-črevesna oblika z debelo obloženim jezikom, bruhanjem in prolivi. 5. Pnevmonična, z naglim začetkom kot pri običajni pljučnici. Zadnja je bila posebno pogosta v minulih epidemijah v letih 1918. do 1921.; imenovali so jo radi njene opasnosti naravnost pljučno kugo. Pri vseh naštetih oblikah bolezni pa morejo nastopiti najrazličnejše komplikacije pljuč, pljučne mreže, možgan, ledvic, živčevja itd.

Zanesljivih sredstev zoper gripo nimamo. Obvarovati se je pred obolenjem razmeroma težko spričo dejstva, da velika množica lahko obolelih zanaša po kašljanju, kihanju itd. bolezen vsepovsod. Kljub temu ne smemo zemarjati vseobčih zdravstvenih pravil, ki zelo omeje epidemijo. Bolnika bomo lečili v posebni sobi z lastno posteljo in perilom; oseba, ki bolniku streže, se mora držati predpisov snage, razkužuje naj si usta in roke, uporablja naj vrhno obleko, ki jo odloži, če zapusti bolnika. Splošno se priporoča, da vsakdo ne glede na to, ali ima neposreden stik z bolnikom, skrbi za pogosto razkuževanje ust s kakim primeranim ustnim razkužilom (triodstotno hydrogen, hiperoksid, formaint, anakot-anginol tabl.), dočim je kalijev permangan brez učinka. Na noben način pa ne uporabljajmo v boju zoper bolezni alkohola, ki nas more le varati in zmanjšati našo odporno silo, ker nas tako obolenju še bolj izpostavlja. Posebno nujno svetujemo, da ostane vsakdo, ki je obolev na gripo, doma in v postelji, kajti pogosto zadostuje to, da odstranimo bolezenski napad, medtem ko si pri premali pažnji lahko povzročimo najhujše komplikacije. Pri količkej opasnejši bolezni je poklicati zdravnika, ki ugotovi stanje bolezni, oziroma komplikacij ter tako vodi potek bolezni do mirnega ozdravljenja.

Izdaja Udruženje vojnih invalidov.
Odgovorni urednik: **Stanko Tomc.**
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.
Zanj odgovarja: **France Štrukelj.**

Oblastni odbor Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani naznanja, da nas je 26. jan. t. l. za večno zapustil bivši dolgoletni odbornik in agilni organizator, tovariš

Franc Krušič

Pogreb se je vršil dne 28. januarja t. l. ob 1/23 uri popoldne iz mrtvašnice splošne bolnice v Ljubljani, ob navzočnosti velikega števila tovarišev, nakar so njegovo truplo prepeljali v njegov rojstni kraj Mengeš in ga še isti dan položili v rodbinsko rakev k večnemu počitku.

Ohranimo ga v nepozabnem spominu!